

Bomen nieuws

**Klimop lust of last?
Groen erfgoed in kaart
Bomenlanen van levensbelang**

Bomenwerk

Het is altijd een klus om het jaarverslag samen te stellen. Maar ook inspirerend! Mede dankzij u, donateurs, vrijwilligers en adviseurs hebben we weer veel bomenwerk kunnen verzetten! Als landelijke vraagbaak worden we voor de meest uiteenlopende zaken benaderd. Dat gaat van 'welke boom is dit' en 'gedoe' tussen burens over bomen tot vragen over boomziekten en advies bij illegale kap, soms zelfs in de tuin van de boomeigenaar als die op vakantie is. Ook wordt vaak advies gevraagd over klimop in bomen en boomwortels die rioleringen binnendringen. Artikelen over beide onderwerpen staan in dit nummer. We hebben, al of niet via de rechtbank, zeker bomen kunnen behouden, maar helaas worden we ook vaak te hulp geroepen wanneer plannen definitief zijn vastgesteld en procedures zijn doorlopen. Ook gemeenten maken gebruik van onze expertise op het gebied van bomenverordeningen: zie het artikel over voorbescherming. Met de controle van de monumentale bomen in het register zijn we in 2017 ook weer een eind gevorderd: 82% van de bomen is gezien. Hulde aan de boominspecteurs! Bijzonder is het om met verwante organisaties samen te werken aan voorlichting, zoals *Bouwen met bomen* en de herziening van de Bomen Effect Analyse. Lees het artikel over BEA 2.0.

En nu liggen er weer nieuwe uitdagingen. Veel onrust is ontstaan door de uitspraak van de minister van Infrastructuur en Waterstaat om 50 miljoen euro beschikbaar te stellen voor het veiliger maken van gevaarlijke N-wegen buiten de bebouwde kom. We hebben haar eind april onze expertise aangeboden en zijn vervolgens door haar uitgenodigd voor overleg. Een artikel over dit onderwerp staat in dit nummer: het belang van bomenlanen gezien vanuit de landschapscultuur.

De serie Bomen van de ereklasse is inmiddels afgerond. Voor elke provincie is een lijst van tien topbomen samengesteld. Een belangrijk criterium is dat de bomen bezoekbaar of zichtbaar zijn. Met de grote natuurorganisaties willen we de gesprekken voortzetten of initiëren over behoud en bescherming van (monumentale) bomen. Een kleine stap in de goede richting is te lezen in het gesprek met de boswachter van het Utrechts Landschap. Om nog even bij de monumentale bomen te blijven: de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) heeft dit voorjaar alle bomen uit het Landelijk Register van Monumentale Bomen geïmplementeerd in de Kaart Groen Erfgoed. Het hoe en waarom beschrijven ze zelf.

Kortom, veel bomenwerk aan de winkel en dank voor uw steun en vertrouwen!

Hanna Hirsch

 **Bomen
stichting**

In dit nummer

4

BOMENLANEN VAN LEVENSBELANG

Grote commotie na de uitspraak van minister Cora van Nieuwenhuizen op het Journaal over het veiliger maken van N-wegen. Het kappen van bomen zou een optie kunnen zijn. Ook vanuit landschappelijk oogpunt gezien zeker niet wenselijk.

14

KLIMOP LUST OF LAST?

Waarom hebben zoveel mensen een hekel aan klimop? Zijn ze bang voor beschadiging of vinden ze het lelijk? Een pleidooi voor behoud en bescherming van deze plant is op zijn plaats.

18

BOMEN OVER RIOLERING

Mooie griezelplaatjes, die rioleringen vol boomwortels. Maar zover moet het niet komen. Tegenwoordig wordt er meer ingezet op het voorkomen van dit soort situaties door betere planning, samenwerking en materiaal.

OOK IN DIT NUMMER:

- Groen erfgoed in kaart8
- Okkernoot een boom met een heerlijk karakter10
- Het belang van voorbescherming12
- BEA in een nieuw jasje16
- Utrechts Landschap brengt monumentale bomen in kaart.....22
- De geschiedenis van het Von Gimborn Arboretum 24
- Mededelingen26
- Vredesboom voor het Vredespaleis... 28

Middachterallee

Bomenlanen van levensbelang

EN WEER STAAN LANGE EN OUDE BOMENLANEN ONDER DRUK VANWEGE HET 'VEILIGER MAKEN' VAN AUTOWEGEN BUITEN DE BEBOUWDE KOM. DE KAP VAN HONDERDEN BOMEN DREIGT NU, TERWIJL DAT GEEN GARANTIE IS VOOR MINDER ONGELUKKEN. AANLEIDING VOOR DEZE ZORG IS HET RECENTE BESLUIT VAN DE MINISTER OM 50 MILJOEN EURO TE INVESTEREN IN HET VEILIGER MAKEN VAN DE WEGEN BUITEN DE BEBOUWDE KOM.

De oorzaken van de verkeersproblemen van deze N-wegen, die omgedoopt zijn tot 'dodenwegen', zijn heel divers. Ze variëren van onoverzichtelijke kruispunten en grote verschillen in tempo van de verschillende verkeersgebruikers tot verkeersgebruikers die elkaar in tegengestelde richting kruisen en gevaarlijk rijgedrag. De ANWB onderstreept dat de kans om een ongeluk goed te overleven van drie zaken afhangt, namelijk van het ontwerp van de auto zelf, het rijgedrag van de weggebruiker en van het ontwerp van de weg. Bomen vormen maar een deel van de inrichting van de weg en dus ook maar een deel van het probleem, vaak pas als het al fout is gegaan. Voordat kap ter sprake komt is het essentieel om zowel de vele voordelen als de problemen van deze bomenlanen in kaart te brengen. Daarna kan naar creatieve oplossingen gezocht worden, waarbij experts zowel de veiligheid van de weggebruiker als de rijkdom van deze bomenlanen centraal stellen.

KLIMAATDOELEN

Bomenlanen zijn belangrijk voor een mooi en duurzaam landschap. Ze dragen bij aan onze zuurstofvoorziening, zorgen voor het koelen van de lucht in de zomer, ze verminderen de wind en houden water vast. De wereldwijde klimaatdoelstellingen, die in Parijs zijn afgesproken tegen klimaatverandering, zijn voor ons land nu al moeilijk te halen. Bossen en bomenlanen dragen bij aan het reduceren van CO₂. Uit gegevens van de Bomenstichting blijkt dat een boom van 150 jaar oud op een zomerse dag zo'n 8.000 liter water verdampt en veel CO₂ omzet met een bladoppervlakte van 3.000 m². Dit is vergelijkbaar met 500 bomen van 10 jaar oud.

Ook andere nadelige gevolgen van ons autogebruik worden door de bomen gereduceerd: bomen nemen fijnstof op. De bladeren van een oude paardenkastanje filteren 1500 gram fijnstof uit de

lucht. Oude bomen leveren dus een enorme bijdrage aan een betere luchtkwaliteit, maar ook jongere bomen dragen al bij. Apparaten die de lucht filteren zijn duur en gebruiken ook nog zelf elektriciteit. Reken maar uit wat verdwijnt als je een oude vitale bomenlaan kapt.

ECOLOGISCHE WAARDEN

Bomen zijn ook onmisbaar voor de ecologie, want zij vormen belangrijke leefplekken voor onder andere vogels, insecten, vlermuizen. Aan de voet zijn gras of andere soorten planten te vinden. Bomen spelen daarmee een belangrijke rol in soortbehoud. In het najaar van 2017 bleek uit wetenschappelijk onderzoek in Duitse natuurgebieden dat de hoeveelheid insecten de afgelopen kwart eeuw maar liefst met 75% is geslonken. Op het piekmoment in de zomer vliegen er soms zelfs 80% minder insecten rond dan in 1990. Deze dramatische achteruitgang heeft niet alleen invloed op de verspreiding van zaden en stuifmeel, maar ook op insectenetende vogels als de mus, merel en spreeuw. Het wordt stil om ons heen, zo schreef Jantien de Boer in haar essay Landschapspijn. Daarmee doelde ze op de teruggang van ons insectenbestand, met als resultaat het verdwijnen van de vele geluiden om ons heen. We kunnen het ons echt niet meer veroorloven onzorgvuldig om te springen met deze teruggang van ecologische waarden, die zo duidelijk is. Het kappen van bomen is dus eigenlijk het slachten van de kip met de gouden eieren.

SCHOONHEID

Lanen met bomen dragen bij aan de schoonheid van ons landschap. Het karakter van een bepaald gebied, de streek-identiteit, wordt in meer of mindere mate bepaald door bomenlanen. De karakteristieke lanen in de droogmakerij de Beemster bestonden oorspronkelijk uit eiken, iepen en linden. Deze lanen geven een uitgesproken karakter aan het vlakke polderlandschap, dat wordt gekenmerkt door openheid en rechtlijnigheid. Dit is heel anders dan de lanen met beuken, berken en eiken, die de Veluwe bosgebieden doorkruisen. Hier zorgt de laan voor een afwisselende beleving van open en gesloten delen. Deze lanen zelf vormen natuurlijke kathedralen.

Deze beleving is niet alleen iets van nu, maar is een essentieel ontwerpmiddel bij aanleg. De regelmaat en het plantverband van de bomen benadrukken bepaalde belevingen. Zo legt een vierhoekverband, waarbij de bomen recht tegenover elkaar worden geplant, nadruk op het einde van de weg. Een kasteel of kerktoren van een dorp staat dan nadrukkelijk in het blikveld van de reiziger. Een driehoekverband, waarbij de bomen versprengen en tegenover elkaar worden geplant, legt

de nadruk op de beleving van het landschap naast de weg. Hier wordt de reiziger uitgenodigd om de omgeving rondom de laan te bekijken en te ervaren. De afstand tussen de bomen onderling is ook een ontwerpinstrument, afhankelijk van zowel de ondergrondse ruimte die een boom nodig heeft, als het tempo van de reiziger. Voorheen met de koets of te voet, tegenwoordig ook met de fiets of auto.

INKOMSTEN

De grote rijkdom aan lanen is ook in onze tijd nog steeds belangrijk voor het karakter van een landschap. Bomenlanen leveren ook geld op. Zij vergroten niet alleen de leefbaarheid voor de lokale

Oude koningslanen bij de Hof te Dieren

Oude Peeldijk te Meterik

bevolking, maar trekken ook recreanten en toeristen aan. Lommerrijke gebieden worden over het algemeen mooier gevonden en worden daarom graag bezocht. Voor lokale economieën heeft dit tot gevolg dat er meer bezoekers komen, die koffie drinken, overnachten en shoppen. Zo zijn bomenlanen indirect verantwoordelijk voor de waardering van deze gebieden. In Duitsland hebben ze deze belangrijke invloed van bomenlanen door schade en schande ontdekt. Na de Wende (val van de Berlijnse muur in 1989) is het wegennet van het voormalige Oost-Duitsland, dat ingericht was op de smalle Trabant, in korte tijd verbreed voor de bredere West-Duitse auto's. Hiervoor zijn massaal de lanen gekapt met een vlak en saai landschap tot gevolg. Later is het grote verlies voor het landschap duidelijk geworden. Dit is een les voor ons allen.

MONUMENTEN

Oude bomen vervullen dezelfde rol als gebouwde monumenten, zoals rijksmonumenten of gemeentelijke monumenten. Van deze monumenten vindt de maatschappij dat ze belangrijk zijn voor de identiteit van onze leefomgeving. Daarom moeten ze worden behouden. Op historische kaarten is te zien dat sommige bomenlanen al ruim 400 jaar bestaan. Desondanks lijken deze lanen, in tegenstelling tot gebouwd erfgoed, wel vogelvrij te zijn.

Behoud van bomen gaat natuurlijk niet alleen samen met de monumentale waarde, maar ook met de vitaliteit en leeftijd van individuele bomen. Bij bomenlanen gaat het ook om het belang van de laan als geheel. De Middachterallee in Ellecom is een voorbeeld van een laan waarbij de waarde van

het geheel groter is dan de som van de individuele bomen. Na verwoestingen tijdens de Tweede Wereldoorlog is deze laan opnieuw aangeplant, waarmee de laanstructuur behouden is gebleven met een schitterend beeld als resultaat. Hoewel de laan zelf niet zeer oud is, is dit ook een sprekend voorbeeld van het belang van deze laan voor Ellecom en de Veluwezoom. Bomenlanen zijn de dragers van verhalen, verbonden met de geschiedenis.

INNOVATIEF MAATWERK NOODZAKELIJK

De bomenkap die nu dreigt is onnodig en onwenselijk. Bomenlanen zijn cruciaal voor ecologische, klimatologische, economische, cultuurhistorische en identiteitswaarden. Maatwerk bij individuele problemen is noodzakelijk, waarbij inventieve oplossingen het antwoord zijn. Te denken is aan extra beplanting tussen de bomen voor het visueel verkleinen van de weg, oplopende randen en ribbels die de automobilist waarschuwen dat men de randen nadert en andere slimme oplossingen. Deze maatregelen stimuleren voorzichtiger rijgedrag en dragen effectief bij aan het vergroten van de verkeersveiligheid. De kap van enkele bomen op risicovolle plekken kan ook een oplossing zijn. Het kappen van hele, waardevolle bomenlanen, die bijdragen aan een mooi landschap, is onnodig en niet zinvol. 🌿

Op 30 april heeft de Bomenstichting contact met de minister van Infrastructuur en Waterstaat opgenomen en om een overleg gevraagd. Om te komen tot effectieve en efficiënte oplossingen. Het overleg zal binnenkort plaatsvinden.

Voorgaande uitgaven

De Tuin in vier seizoenen is een glossy magazine met diepgang. Met foto's van topkwaliteit en tekst met inhoud presenteert het magazine artikelen over plantfamilies, botanische tuinen, zowel hedendaagse als klassieke tuinen, bezoektuinen, groene vakantiebestemmingen, kunst in de tuin en kwekerijen. Consequent in een rustige, klassieke lay-out. Mooi om naar te kijken, leerzaam om te lezen.

Een abonnement kost € 38,50 per jaar voor vier uitgaven. Kijk op www.tijdschriftdetuin.nl/welkomstgeschenk voor uw cadeau. Mail bij interesse uw gegevens en iban naar info@tijdschriftdetuin.nl.

Het abonnement loopt door tot wederopzegging. Voor buitenlandse adressen gelden andere tarieven. Voor meer informatie kunt u contact opnemen met Frans van Grondelle via 06 - 516 850 91.

DE TUIN

IN VIER SEIZOENEN

'Tijdschrift voor de echte tuin- en groenliefhebber'

De Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) brengt groen erfgoed in kaart: van historische buitenplaatsen tot monumentale bomen. Hiermee wordt het verhaal verteld over de esthetiek van tuinen en parken als levende kunstwerken, maar ook over het landschap als bron voor gebruikshout.

Monumentale bomen in historische context

Groen erfgoed is de verzamelnaam voor historische landschappelijke structuren, aangelegd met voornamelijk plantenmateriaal. Dit erfgoed is grofweg in te delen in twee categorieën. Er is het aangelegde en ontworpen groen, zoals tuinen, parken, begraafplaatsen en buitenplaatsen. Dit soort groenaanleg zegt iets over de omgang in het verleden met voedsel, religie, gezondheid en politiek. Daarnaast zijn in het landelijk gebied nog groenelementen te vinden die laten zien hoe mensen het landschap hebben benut, zoals geriefbossen (kleine bossen aangelegd voor hakhout), maar ook veekeringen in de vorm van houtwallen of vlechthekken.

Deze relicten zijn van grote historische en landschappelijke waarde. Groen erfgoed is vaak niet beschermd en zeer kwetsbaar. Het register van rijksmonumenten bevat ongeveer 1400 beschermde tuinen, parken en begraafplaatsen. Niet de individuele bomen, maar de aanleg als geheel is beschermd. Een lichtere vorm van bescherming bieden de beschermde stads- en dorpsgezichten. Grotere gebieden kunnen via maatregelen van de provincie en gemeente in de ruimtelijke ordening bescherming krijgen.

GROEN BEGRIJPEN

Door veranderingen in het landschap worden historische beplantingen steeds zeldzamer. Het is dus de moeite waard om uit te zoeken waar ze nog wel te vinden zijn en deze informatie in de planvorming te betrekken. De beste basis voor bescherming is begrip van een groenelement. Aanplant gebeurt immers altijd met een reden: de functie bepaalt de locatie, het plantverband, de soort en snoeiwijze. Of dat nu een functionele of artistieke achtergrond heeft.

Van de parkaanleg uit de zeventiende en achttiende eeuw zijn nog rechte lanenstructuren met soms zeer oude bomen overgebleven (de eikenlanen bij kasteel Twickel in Delden). In negentiende-eeuwse parken in landschapstijl zorgen bomen en boomgroepen voor de ruimtelijke werking en een afwisselende kleurrijke wandeling (Rhederoord, Rheden). Op begraafplaatsen vind je symbolische soorten als levensbomen en treurvormen (Soestbergen, Utrecht). Samen met het agrarisch, bosbouwkundig, industrieel, waterstaatkundig, bouwkundig en ambachtelijk gebruik zijn er honderden of misschien wel duizenden redenen en manieren om houtige gewassen aan te planten.

ERFGOED IN KAART

Om begrip en bewustwording te vergroten, heeft de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE) de digitale themakaart Groen Erfgoed samengesteld. De Kaart Groen Erfgoed bevat onder meer informatie over het (rijksbeschermd) aangelegde groen rond buitenplaatsen, een inventarisatie van de nog zichtbare geriefbossen van het Groene Hart, de eerste bosstatistiek uit 1938-1942 en een uitgebreide en actuele inventarisatie van oude bossen, houtwallen en heggen met inheemse bomen en struiken.

Op de website www.landschapinnl.nl publiceert de Rijksdienst diverse themakaarten. Zo wordt de landschappelijke samenhang tussen militaire linies, gebouwen en inundatiegebieden in beeld gebracht in de Kaart van verdedigingswerken.

De Verstedelijkingskaart laat zien hoe Nederlandse steden zich de laatste 1000 jaar hebben ontwikkeld en de Agrarische landschappenkaart toont de verschillende manieren waarop Nederlanders het landschap in cultuur hebben gebracht. Nieuwe kaarten over infrastructuur, energielandschappen en religie zijn in de maak.

LANDELIJK REGISTER VAN MONUMENTALE BOMEN

Deze themakaarten zijn voortdurend in ontwikkeling. Zo is de Kaart Groen Erfgoed recentelijk uitgebreid met een kaartlaag over monumentale bomen, die door de Bomenstichting landsdekkend in kaart zijn gebracht vanwege hun ouderdom – meer dan 80 jaar – dendrologische waarde en beeldbepalendheid. Deze bomen hoeven niet bij gebouwde rijksmonumenten te staan. In principe komen ook bomen die in de natuur groeien in aanmerking voor opname in het monumentale bomenregister, maar in de praktijk betreft het vooral bomen in een groenaanleg, zoals tuinen van landgoederen en buitenplaatsen. Ook zien we veel monumentale bomen in historische dorps- en stadskernen en particuliere tuinen.

BIG FIVE

In samenwerking met de Bomenstichting zijn 9677 bomen en boomgroepen op de kaart gezet. De potentieel monumentale bomen en de afgestorven bomen zijn bewust buiten de selectie gelaten. In dit bomenregister zijn beuken (zowel de groene als de bruine) het talrijkst, met 2249 voorkomens, gevolgd door lindes (1535), eiken (1344), paardenkastanjes (875) en platanen (753). Op de kaart zijn deze 'Big five' door hun bladsymbool (en een afwij-

Sinds begin van de 20^e eeuw draagt deze boerderij in Gellikum de naam 't Groene Paard, te danken aan een geknipte taxusboom voor het huis.

kende kleur) herkenbaar. Van het grote assortiment naaldbomen staan 609 exemplaren/groepen op de kaart. Naast 127 taxussen vinden we hierbij bijvoorbeeld ook 108 mammoetbomen, 3 Japanse lorken en 4 parasoldennen.

GEbruik VAN DE KAART

Doordat de gebruiker zelf kan kiezen welke kaartlagen worden aangezet, zijn er allerlei analyses te maken. De kaartlaag van rond 1900 opent de deur naar het landgebruik en verklaart veel over de historische context van de aanplant. De hoogtekaart en geomorfologische kaart bieden weer andere aanknopingspunten. Door waardevolle landschapselementen in kaart te brengen – ongeacht hun wettelijke beschermingsstatus – wil de RCE bijdragen aan een zorgvuldige omgang met ons kwetsbare groene erfgoed. Daarnaast is de kaart een interessante bron van informatie voor iedereen die bomen een warm hart toedraagt. 🌿

Lancering van de Kaart Groen Erfgoed vindt plaats op 21 juni a.s. Hij is te vinden op: landschapinnederland.nl/kaart-groen-erfgoed

Vroeger stond de Kroezeboom van Ruurlo op een markante plaats op de erfgrans van verschillende akkers. Sinds 1947 staat de boom midden in het dorp in de tuin van Villa Arcadia. Boomnummer in Landelijk Register van Monumentale Bomen: 1681337

Okkernoot een boom met een heerlijk karakter

AAN HET WOORD IS ANNEKE DE JONG, EEN GROOT FAN VAN DE GEWONE WALNOOT (*JUGLANS REGIA*). "DE VORM VAN DE BOOM, MET ZIJN GRILLIGE GROEI EN ONREGELMATIGE HALFOPEN KROON SPREEKT MIJ ERG AAN. HET ALLERLEUKSTE AAN DE *JUGLANS REGIA* VIND IK DE 'BUIT' AAN HET EIND VAN HET GROEISEIZOEN. JE KRIJGT DE NOTEN LETTERLIJK IN JE SCHOOT GEWORPEN EN DAAR HOEF JE NIETS VOOR TE DOEN, BEHALVE RESPECTVOL MET DE BOOM OM TE GAAN EN HET GEDULD OP TE BRENGEN TOT DE NOTEN ER VANZELF UITVALLEN. IK KEN EEN HELE BIJZONDERE NOTENLAAN WAAR VOLWASSENEN EN KINDEREN UIT DE BUURT IEDER JAAR 'HUN ZAKKEN VULLEN'. EEN BIJZONDER STUKJE CULTUUR-HISTORISCH ERFGOED IN DE BETUWE.

OUDE GRIEKEN

Juglans is een geslacht dat al vroeg bekendheid genoot en dat heeft natuurlijk te maken met de smakelijke opbrengst. Bij de oude Grieken was het zelfs de gewoonte om na afloop van een bruiloft walnoten tussen de gasten te strooien op het moment dat de bruid de slaapkamer betrad. Dit als symboliek voor het verlaten van de kinderjaren en ter ere van Zeus, die het huwelijk vruchtbaar zou verklaren. Het woord *Juglans* is afkomstig uit het Grieks en betekent vrij vertaald 'de aan Zeus gewijde walnotenboom'. Later werd ook het hout heel geliefd. Vooral in de 19e eeuw was notenhout populair. Het hout is decoratief getekend en werd gebruikt voor meubels, piano's en lambriseringen.

15 TOT 20 METER

De gewone walnoot komt van oorsprong voor in Zuidoost-Europa, Klein-Azië tot in de Himalaya en West-China, maar is als boom al eeuwen in cultuur. De walnoot kan uitgroeien tot een forse boom van 15 tot 30 meter hoog, maar dat laatste komt in Nederland nauwelijks voor. Meestal blijft de hoogte ergens tussen 10 en 20 meter steken. De walnoot wortelt diep en heeft een voorkeur voor goed doorwortelbare, open grond, die liefst ook kalkrijk en vochthoudend is. De kroonvorm is min of meer rond en opgebouwd uit zware takken. De stam van oudere bomen is lichtgrijs van kleur met diepe, onregelmatige verticale groeven. Het grote, samengestelde blad is oneven geveerd en wordt 20

tot 30 cm lang. Na de bladontwikkeling verschijnen de groene, mannelijke katjes en de kleinere vrouwelijke bloemen, die in groepjes van twee of drie bijeen staan. De bijna ronde vrucht heeft een gladde, groene bolster.

OOGST

Na rijping, eind september tot midden oktober, vallen de noten met opengesprongen bolster van de boom. Alleen bomen van ongeveer vijftien jaar en ouder dragen vrucht. In de loop der tijd zijn er verschillende cultivars ontstaan, geselecteerd op de omvang van de noot of de rijke vruchtdracht. Daar zitten ook soorten bij die wel al op jonge leeftijd vrucht dragen, zoals 'Buccaneer' en 'Franquette'.

Voor goede bestuiving, dus rijke oogst, hebben deze cultivars vaak wel een ander ras in de buurt nodig. Ook late nachtvorst kan van grote invloed zijn op de oogst. Vorig jaar vielen er, door zware nachtvorst op 20 april, helaas weinig noten te rapen. Ook veel fruittelers liepen toen ernstige schade op.

BARON VAN VERSCHUER

Het landgoed Heerlijkheid Mariënwaerd ligt in een fruitteeltgebied, in de Betuwe bij Beesd. Het landgoed heeft een prachtig bomenbestand en behalve de beroemde Appeldijk langs de rivier de Linge, bezit het ook een geliefde walnotenlaan. De laan is 500 meter lang en over de hele lengte en aan beide zijden voorzien van een dubbele rij walnoten. Ik kom al jaren op het landgoed en dit artikel was een mooie aanleiding om contact te leggen

met de eigenaar, baron Van Verschuer, en te vragen naar de geschiedenis van de Notenlaan.

De laan is aangeplant in 1925. De grootvader van de baron was destijds burgemeester van Beesd en woonde boven het gemeentehuis. Met een derde kind op komst, de vader van de huidige baron, werd de woning te klein en besloot de familie voor het gezin een huis op het landgoed te bouwen. De plek die werd uitgezocht lag erg laag, maar vlakbij lag wel een tussendijk die overbodig was geworden. Het was een tijd van grote werkloosheid en daarom besloot de burgemeester tot het afgraven van de dijk en hiervan een werkgelegenheidsproject te maken. Er werd een paardenspoorlijn aangelegd en zo ontstond er op de plaats van de dijk uiteindelijk een vlakke strook grond.

NOTEN GEWEERKOLF

Gewoonlijk plantte men in die tijd iepen en eiken op het landgoed, maar de bourgondisch ingestelde vrouw van de burgemeester vroeg haar man om notenbomen aan te planten. Een deel van de notenbomen op andere delen van het landgoed zijn tijdens de Eerste Wereldoorlog door de overheid gevorderd om geweerkolven van te maken. Ze zei 'je weet nooit wanneer er weer een oorlog komt'. Ze kon niet vermoeden dat dit alweer zo snel daarna zou zijn, maar in de Tweede Wereldoorlog waren de bomen nog te jong en daardoor is de Notenlaan gespaard gebleven.

De laan is ook lang verpacht geweest. Tot in de zestiger jaren stonden de enorme ladders van een verffabriek in de bomen en werden de walnoten al geplukt voordat ze rijp waren, waarschijnlijk vanwege de kleurstof in de groene bolsters. Nu genieten veel wandelaars van de laan en in het najaar mag iedereen noten rapen. De vitaliteit van de bomen is goed en er zijn twee boombeheerders op het landgoed die blijvend waken over de conditie van de bomen. De familie Van Verschuer koestert de laan en zal er alles aan doen deze nog lang te behouden. Ik kan een bezoek aan het landgoed zeker aanbevelen want ook de beukenlaan van het landgoed is enorm indrukwekkend!" 🌳

VOORBESCHERMING IS BEKEND UIT DE MONUMENTENWETGEVING. HET IS EEN INSTRUMENT OM TE BEWERKSTELLIGEN DAT EEN OBJECT AL BESCHERMD IS OP HET MOMENT DAT DE EIGENAAR MEDEDELING WORDT GEDAAN VAN DE START VAN DE PROCEDURE DIE ZAL LEIDEN TOT EEN BESLUIT OVER DE STATUS VAN HET OBJECT. HET OBJECT MAG IN DE TUSSENTIJD NIET WORDEN GESLOOPT OF VERANDERD ZONDER OMGEVINGSVERGUNNING. VOORBESCHERMING IS OOK VAN BELANG ALS HET GAAT OM BOMEN DIE IN AANMERKING KOMEN VOOR OPNAME OP EEN LIJST DIE BESCHERMING BIEDT TEGEN KAP.

HET BELANG VAN VOORBESCHERMING

Es aan het Hazepad in Zaandam

Veel gemeenten hebben de kap van particuliere bomen die niet op een bomenlijst staan vergunningvrij gemaakt. Je kunt er echter niet op vertrouwen dat alle bomen die aan de gemeentelijke criteria voor opname op de bomenlijst voldoen ook op die lijst staan. Dit kan leiden tot schrijnende situaties. Zowel in Apeldoorn (2015) als in Zaandam (2017) is bijvoorbeeld een boom gekapt die volgens de gemeente op de lijst had moeten staan. De boom in Apeldoorn was ook volgens de gemeente nu zeker monumentaal, maar de bomenlijst dateerde uit 1993. De boom in Zaandam was mogelijk over het hoofd gezien omdat hij achter de bebouwing stond.

De eik in de Fabianusstraat in Apeldoorn is in 2015 gekapt

SNEL AANMELDEN

In het artikel 'Bomenlijsten, veel haken en ogen', Bomennieuws zomer 2013, heb ik aangegeven wat kan worden gedaan als een boom die eigenlijk op de lijst had moeten staan, met kap wordt bedreigd. Denkbaar is de boom snel bij de gemeente aan te melden voor opname op de lijst. Niet alle boomeigenaren zullen echter bereid zijn de kap uit te stellen totdat een beslissing is genomen op de aanvraag om plaatsing op de lijst. Daarom is van belang dat in de gemeentelijke kapverordening is bepaald dat nieuw aangemelde bomen voorbescherming hebben. Dit betekent dat deze aangemelde bomen onder het kapverbod vallen in afwachting van de beslissing over opname op de bomenlijst. De boomeigenaar moet dan toch een kapvergunning aanvragen of afwachten totdat de gemeente de aanvraag tot opname op de lijst heeft afgewezen.

GEMEENTEN MET VOORBESCHERMING

De modelbomenverordeningen van de Bomenstichting uit 2007 en 2010 en de model-APV van de VNG bepalen helaas niets over voorbescherming. Mede hierdoor heeft slechts een klein aantal gemeenten voorbescherming geregeld. Voor zover mij bekend zijn dit alleen Almelo, Emmen, Breda, Geertruidenberg en Leiderdorp. In de Bomenverordening van Almelo is voorbescherming geregeld door de bepaling dat B en W bomen die monumentaal of bijzonder zijn, maar nog niet op de lijst staan, op een voorlopige lijst zetten. Deze 'voorlopige bomen' hebben dezelfde bescherming als de bomen die wel op de bomenlijst staan. De eigenaar van de boom wordt hierover ingelicht en kan zijn

zienswijze kenbaar maken. Daarna volgt het besluit over opname op de definitieve lijst. De Bomenverordening gemeente Emmen 2011 bepaalt dat belanghebbenden een verzoek aan het college kunnen doen om een boom op de lijst op te nemen. Het college beslist binnen drie maanden op het verzoek. Bomen waarvoor een procedure loopt, vallen onder het kapverbod. In de Bomenverordening Geertruidenberg 2017 is deze regeling op ons verzoek overgenomen. Door een wijziging in 2016 van de APV Breda geldt er in Breda een kapverbod vanaf het moment dat bekend is gemaakt dat door een belanghebbende een aanvraag is gedaan een boom op de lijst op te nemen. Het kapverbod geldt ook als het college van B en W zelf ('ambtshalve') voornemens is een boom op de lijst te plaatsen en de boomeigenaar in de gelegenheid stelt daarop een zienswijze kenbaar te maken. Het verbod wordt pas opgeheven indien het college van B en W besluit de boom niet op te nemen of indien het besluit om de boom op te nemen geen rechtskracht heeft gekregen. Dit laatste zal het geval zijn als de boomeigenaar met succes bezwaar heeft gemaakt tegen opname op de lijst. Ook in de Verordening op de beplantingen Leiderdorp 2018 is - op ons verzoek - voorbescherming geregeld.

REGELEN IN DE VERORDENING

De vraag is of een college van B en W ook zonder een regeling in een gemeentelijke verordening aan de eigenaar van een boom een kapverbod kan opleggen indien een verzoek om aanmelding op de lijst is gedaan. Naar mijn mening is dit niet mogelijk. Voor het ingrijpen in de rechten van burgers moet een wettelijke grondslag zijn. De Gemeentewet kent deze bevoegdheid toe aan de gemeenteraad (artikel 149 Gemeentewet). Het college van B en W kan niet zonder dat daartoe een bevoegdheid in een wettelijke regeling bestaat, verordenen dat een boom onder het kapverbod valt. Het legaliteitsbeginsel (geen feit is strafbaar dan uit kracht van een daaraan voorafgegane wettelijke strafbepaling) laat dit niet toe. Denk ook aan artikel 5:4, tweede lid, van de Algemene wet bestuursrecht, dat bepaalt dat een bestuurlijke sanctie slechts kan worden opgelegd indien de overtreding en de sanctie bij of krachtens een aan de gedraging voorafgaand wettelijk voorschrift zijn omschreven. Gelet hierop is het van belang om voorbescherming te regelen in de gemeentelijke verordening.

Zo mooi kan uw boom zijn en.....blijven!

Mooi ouder worden? Bomen beheersen die kunst als geen ander. Mits er aan een voorwaarde wordt voldaan: professioneel beheer. Bomencheck controleert uw bomen op 10 essentiële punten, zoals veiligheid en onderhoud. Dit doen we voor particulieren, hoveniers, verenigingen en gemeenten.

Waarom Bomencheck?

- onafhankelijk boomadvies
- specialist in oude (monumentale) bomen
- een vaste **betaalbare** prijs per boom
- bestel- en betaalgemak

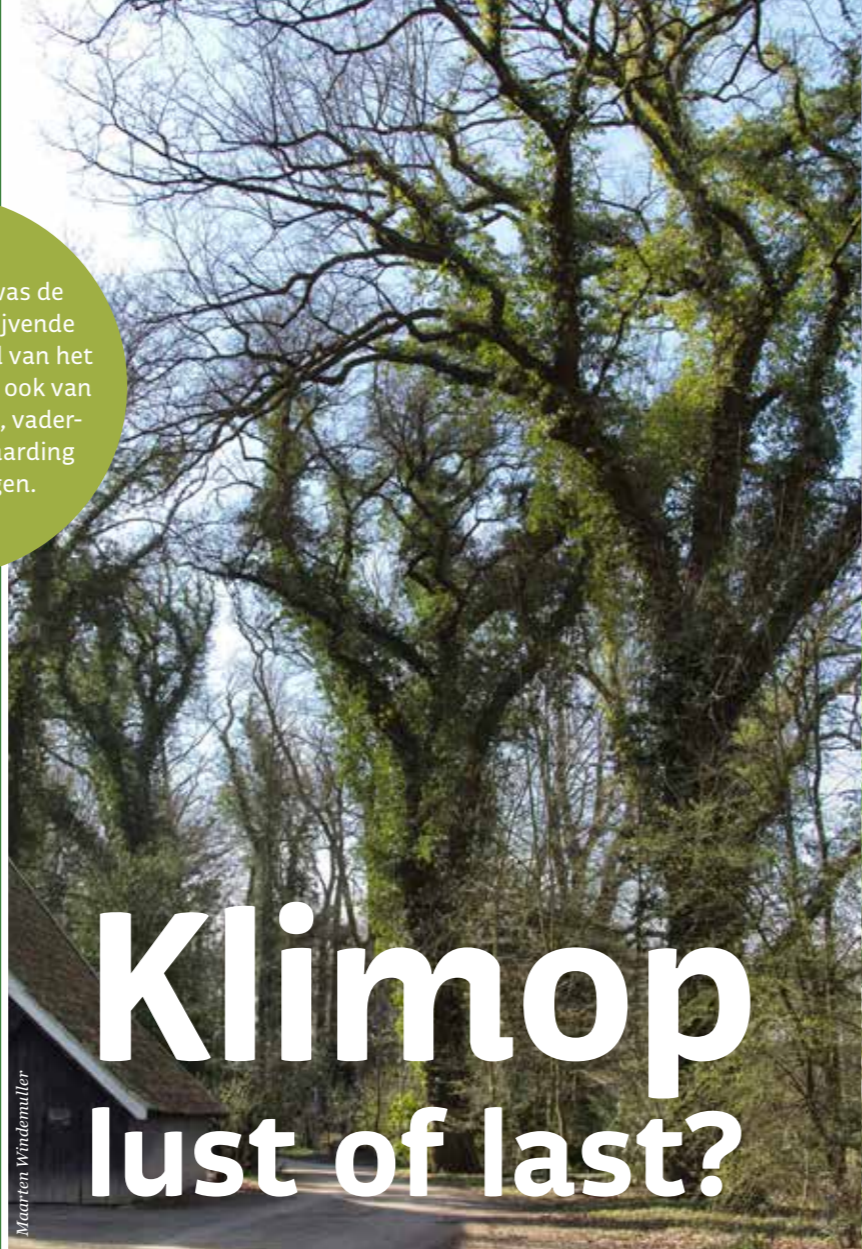
Vragen over bomen? Bomencheck!

Al in de oudheid was de klimop als groenblijvende plant het zinnebeeld van het eeuwige leven. Maar ook van trouw, gehechtheid, vaderlandsliefde en volharding van het verlangen.

‘PLANTEN HOREN OP DE GROND TE GROEIEN, NIET IN BOMEN’, ZEGT DE MAN DIE AL HEEL LANG PENNINGMEESTER IS VAN EEN ‘GROENE’ CLUB. WE STAAN MET EEN PAAR BETROKKENEN TE OVERLEGGEN OVER DE HERINRICHTING VAN EEN TERREINTJE WAAR EEN PAAR ZOMEREIKEN STAAN, 60 JAAR OUD, JONKIES DUS. HIJ VINDT DE KLIMOP IN EEN VAN DE BOMEN MAAR LELIJK EN ZIET HET ‘WOEKEREN’ IN EEN BOOM ALS EEN TEKEN VAN SLECHT ONDERHOUD. IEDER Z’N VAK, DE CLUB HEEFT ER EEN GOEDE PENNINGMEESTER AAN, NOG STEEDS.

Klimop lust of last?

Maarten Windemuller

Bomenstichting Achterhoek

Frank Warendorff

Frank Warendorff

Honingbij Foto: Arie Koster

Maarten Windemuller

Foto: Arie Koster

Voor boomverzorgers is de klimop een lastige plant. Visuele inspectie vanaf de grond is nagenoeg onmogelijk. Klimmen vraagt 3x zoveel tijd. Boom Veiligheid Controle (BVC) vraagt dan om creatieve oplossingen.

MEER OVER KLIMOP VINDT U HIER:

- <http://www.boomzorg.nl/upload/artikelen/bz611hedera.pdf>
- <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/136742>
- <http://edepot.wur.nl/136948>
- <http://library.wur.nl/WebQuery/wurpubs/fulltext/136967>
- https://www.baumpflegeportal.de/aktuell/efeu_baeume_kaputt/

Bij veel groenbeheerders merk je het laatste decennium een weerstand tegen klimop. Ranken waarmee hij omhoog groeit worden laag aan de stam afgezaagd. Bij sommige gemeenten is het beleid geworden om klimop uit bomen te verwijderen. Als je hierover in gesprek gaat, begint men over aansprakelijkheid en VTA-inspectie (Virtual Tree Assessment/boomveiligheidscontrole), het is slecht voor de boom of de boom zal eerder omwaaien. Het inspectievraagstuk is reëel. Maar met wat creativiteit in de inspectiemethode (klimmen) en financiering moet dat op te lossen zijn. Dat de klimop sinds de ijstijd in Europa zonder problemen samenleeft met loofbomen wordt vaak vergeten.

DE PLANT

De gewone klimop (*Hedera helix*) is een groenblijvende, houtige, inheemse klimplant, die in Europa van nature of aangeplant voorkomt op vochtige, voedselrijke grond in loofbossen en op hout-

wallen, parken en openbaar groen. Hij behoort tot de klimopfamilie (*Araliaceae*). De gewone klimop kan verward worden met de grootbladige of Atlantische klimop (*Hedera hibernica*) die iets grotere bladeren heeft en in stedelijk gebied vaak wordt aangeplant als bodembedekker.

Klimop wordt veel aangetroffen in zomereiken; hij groeit echter ook in andere loofbomen zoals populier, es, Europese esdoorn. Klimop kan wel 30 m hoog worden en honderden jaren oud. Bijzonder van de klimop is dat hij van bladvorm verandert als hij ouder wordt en de bovenkant van bomen bereikt. De plant heeft als hij nog omhoog klimt in de vegetatieve fase de kenmerkende donkergroene gelobde blaadjes. Als de plant ouder wordt krijgt hij hoger in de boom aan het uiteinde van zijn takken ongelobde glanzende bladeren en bloemstengels, hij komt dan in de generatieve fase.

GEEN LAST

De plant hecht zich aan de boom met korte hechtwortels. Deze zijn uitsluitend gehecht aan het buitenste laagje van de schors van zijn gastheer. De samengegroeide ranken van een volwassen klimop op een oude boom zitten als een soort ‘losse mantel’ rondom de stam van de gastheer. Bij zo’n boom kun je dat als een pakket van de stam afpellen als zo’n boom geveld is. De generatieve ranken met bloemen boven in de boom, soms meer dan een meter lang, zitten niet gehecht aan de stam of takken; zij staan als een krans rondom. De wortels in de grond zorgen voor het water en de voeding van de plant. De gastheer heeft er dus niets van te lijden. De plant is geen parasiet of halfparasiet, zoals de maretak.

Het gewicht van de klimop en de grotere windbelasting zijn voor de gastheer geen probleem omdat de groei geleidelijk gaat en de boom zijn constructie en wortelgestel voortdurend aanpast aan

de totale massa die overeind gehouden moet worden. Daar hoeven we ons niet ongerust over te maken, dat werkt al sinds de ijstijd zo. Dat klimop de bomen dood zou maken is een fabeltje; bij een gezonde eik groeit hij nooit tot het uiteinde van de takken. Hij kijkt er wel voor uit om zijn gastheer om zeep te helpen.

ECOLOGIE EN BIODIVERSITEIT

De bloemen verschijnen in het najaar. Klimop is dan ook de laatste plant van het seizoen waar insecten nog honing kunnen halen. Op warme zonnige dagen in oktober of begin november is het dan ook een levendige drukte van insecten rondom de bloeiende ranken in ‘klimopbomen’. In het voorjaar laat de klimop zijn bessen vallen. De blauwzwarte bessen zijn een voedselbron voor diverse vogels. Daarnaast biedt klimop nestgelegenheid, leefruimte en

schuilgelegenheid voor eekhoorns, muizen, duiven, zangvogeltjes, bosuilen en talrijke insecten.

Klimop is daarom van grote ecologische betekenis en levert een belangrijke bijdrage aan de biodiversiteit. Met name in het stedelijk gebied is de klimop daarom belangrijk. Het actief bestrijden van klimop door sommige gemeenten lijkt niet aan te sluiten bij het toenemend bewustzijn in de samenleving van het belang van ecologie in het stedelijk gebied en het streven naar meer biodiversiteit in de woonomgeving. Niet voor niets worden in steeds meer gemeenten stadsecologen aangesteld.

FIJNSTOF

NASA heeft al in 1989 een zeer hoog reinigingsvermogen van klimop voor het binnenklimaat vastgesteld. Bij tien onderzochte plantensoorten eindigde klimop als hoogste. Formaldehyde,

koolwaterstoffen en andere giftige stoffen worden effectief uit de lucht gefilterd. Gevelgroen en dakbegroeiing reinigen de stadslucht zonder veel ruimte te gebruiken. Een gevelbegroeiing van 1 m² klimop heeft 3– 8 m² bladoppervlakte (Dunnett & Kingsbury 2004). Daarmee kan hij 6 gram fijnstof per etmaal uit de lucht filteren. Door het zelfreinigende vermogen van klimopblad spoelt dat met regenwater weg naar het riool.

Uit recent Belgisch onderzoek (UHas-selt, Vincent Stevens, 2016) is gebleken dat op klimopbladeren in een sterk vervuilde omgeving veel bacteriën te vinden zijn die dieseluutlaatgassen afbreken. Aanzienlijk meer dan op klimopbaden uit een schone omgeving. Die bacteriën voeden zich met de luchtvervuiling.

Klimop is dus een veelbelovende plant waar we veel baat van kunnen hebben. Laat groeien! 🌿

De nieuwe Richtlijn voor de Bomen-Effect Analyse wordt eind september gepresenteerd op de Dag van de Openbare Ruimte en is daarna te bestellen via de webwinkel.

Tekst: Edwin Koot

De Bomen Effect Analyse, kortweg BEA geheten, bestaat dit jaar 15 jaar. Reden voor een feestje. Want door gebruik te maken van een BEA zijn veel bomen gespaard! De tijd heeft echter niet stilgestaan. De wereld ziet er anders uit dan toen dit instrument het levenslicht zag. Aanleiding voor de Bomenstichting om, dit keer in samenwerking met het CROW, een nieuwe richtlijn op te stellen voor het gebruik van de BEA. Het oude vertrouwde is gebleven, maar opgefrist en beter te gebruiken in zowel eenvoudige als complexe situaties.

boomkroon. Een BEA maakt duidelijk of dit mogelijk is en onder welke voorwaarden. De richtlijn maakt onderscheid tussen bovengrondse- en ondergrondse effecten. In het geval van een parkeerplaats spelen de meeste effecten op de boom waarschijnlijk ondergronds. Vanwege mogelijke wortelschade en verlies van doorwortelbare ruimte. De richtlijn voorkomt dat ook mogelijke bovengrondse effecten onbenoemd blijven. Bijvoorbeeld dat snoei in de kroon noodzakelijk is voor parkerende vrachtauto's.

De BEA is eveneens toepasbaar bij complexe projecten. Zoals de reconstructie van een stationsplein. Zo'n plein moet multifunctioneel zijn ingericht en aan veel eisen voldoen. Daarbij is afstemming tussen de verschillende vakgebieden onontbeerlijk. Bij dergelijke projecten kan het wenselijk zijn dat de BEA in fases wordt opgeleverd. Eerst de strategische uitgangspunten, vervolgens het onderzoek naar de kwaliteit van de boom en kansen en knelpunten in relatie tot het project, en daarna de controle van effecten van het (voorlopig of aangepast) ontwerp. De richtlijn voor de BEA voorziet in deze mogelijkheid.

SOLITAIRE BOOM OF BOOMGROEP

De richtlijn maakt onderscheid tussen een BEA voor één boom en een BEA voor bijvoorbeeld een groep bomen. Voor een solitaire boom is het uitgangspunt handhaving of verbetering van de huidige verschijningsvorm en omlooptijd van de boom, ook ruim na de herinrichting of bouw. Bij een BEA op een locatie met meerdere bomen is het uit-

gangspunt het behoud van de kwaliteit van de groep als geheel. Soms betekent dit dat de totale groep behouden moet worden. Bijvoorbeeld wanneer drie beuken tezamen één kroon vormen. Een boom verwijderen uit die groep betekent waarschijnlijk dat de kwaliteit van de overige twee exemplaren achteruit zal gaan. In andere gevallen hoeft verwijdering van een of meerdere exemplaren niet ten koste te gaan van het karakter of de kwaliteit van de groep. Zoals het om en om kappen van laanbomen die kort op elkaar staan bij een wegreconstructie.

BEA TOEKOMSTBESTENDIG

De nieuwe richtlijn is tot stand gekomen met behulp van een grote groep deskundigen. De Bomenstichting en het CROW verwachten dan ook dat de kwaliteit en de bruikbaarheid van de BEA voor de komende jaren verzekerd is. Hiermee kunnen bomen hun functies blijven(d) vervullen en bijdragen aan een gezonde leefomgeving. 🌳

BEA in een nieuw jasje

Met een Bomen Effect Analyse beoordeelt een boomspecialist wat de mogelijke gevolgen kunnen zijn van bouw, aanleg of (her)inrichting voor de boom of bomen ter plaatse. Het kan gaan om de bouw van een ziekenhuis of de sloop van een pand, maar ook om het houden van een evenement in een park. Allemaal activiteiten die kunnen leiden tot kwaliteitsverlies van bomen.

OMGEVINGSKWALITEIT

Het is belangrijk dat we vitale bomen om ons heen hebben en houden. Voor ons eigen welbevinden, maar ook om de klimaatverandering het hoofd te bieden. Bomen leggen immers CO₂ vast en gaan hittestress tegen door beschaduwing en verdamping. Door bouw, herinrichting en de aanleg van kabels en leidingen is de gemiddelde leeftijd van bomen in stad of dorp de laatste decennia teruggelopen. De BEA is een hulpmiddel om deze ontwikkeling tegenwicht te bieden. Het boombelang krijgt

op basis van het advies, dat voortvloeit uit de analyse, een volwaardige plek in alle afwegingen rond een project of activiteit in de buitenruimte. De BEA levert daarmee een bijdrage aan de gewenste omgevingskwaliteit.

NIEUWE RICHTLIJN

De richtlijn voor de BEA bevat criteria en aanbevelingen voor onderzoek naar de effecten op bomen. De herziening van de richtlijn zorgt voor een betere aansluiting bij de integrale werkwijze van tegenwoordig. Voorheen werkten de verschillende vakgebieden (lees: civiel en groen) bij projecten of activiteiten in de buitenruimte vaak naast elkaar in plaats van met elkaar. Tegenwoordig vindt er dikwijls al in een vroeg stadium afstemming plaats tussen de vakgebieden. Dit is een grote stap voorwaarts. Door vanaf de eerste ideeën van het project rekening te houden met het boombelang, is de kans op inpassing van de boom in het plan groter.

BOUWSTENEN

Volgens de richtlijn bestaat de BEA uit vaste onderdelen (bouwstenen). Deze set van elf bouwstenen waarborgt de kwaliteit van de inhoud van de BEA. Deze bouwstenen, met een bijbehorende checklist per bouwsteen, voorkomen dat bij de analyse essentiële zaken over het hoofd worden gezien. De richtlijn biedt voorts een handreiking voor het opstellen en het benutten van het advies dat volgt uit de analyse. Deze handreiking vergroot de bruikbaarheid van de BEA. Verder biedt de richtlijn handvatten voor de juridische inbedding van de Bomen Effect Analyse in de plaatselijke verordening, het bestemmingsplan of het (toekomstige) omgevingsplan.

EENVOUDIGE EN COMPLEXE SITUATIES

Soms is een BEA nodig voor een relatief eenvoudig project. Bijvoorbeeld de aanleg van een parkeerplaats onder de

Herman Best

Nederland ligt vol buizen. Onder andere om al ons afval- en regenwater af te voeren. Voor veel bomen een welkome voedselbron. Maar bewoners en de beheerders van die buizensystemen denken daar vaak anders over. Een veel gehoorde klacht is dat boomwortels de buizen stukmaken. Dat is volgens de boomdeskundigen niet zo. Wel kunnen boomwortels via de kleinste scheurtjes in de buizen zich een weg naar binnen banen. Toch is hier zeker wel iets aan te doen, om grote overlast te voorkomen.

Rioleur/rioolwerker Hans Kerstens pleit voor een goed overleg tussen de rioleringswerkers en de groenbeheerders. Daarmee kunnen de meeste problemen met wortelgroei in rioleringsbuizen worden opgelost.

Boomdeskundige René Priem geeft praktische tips om al bij de aanleg van een buizenstelsel en het planten van bomen rekening te houden met wortels om zo problemen te voorkomen. Essentieel hierbij zijn de lengte van de buizen en de locaties waar putten worden aangelegd.

Bomen over riolering

Tekst: Hans Kerstens, rioolbeheerder gemeente Leidschendam-Voorburg

Een belangrijke rol voor de rioleur

Het is lastig, die bomen met hun wortels. Ze lijken vaak op de verkeerde plaats te staan, precies boven het riool. En hun wortels groeien ook nog eens in het riool.

Door de combinatie van vocht, temperatuur en de slechtere verbindingen in oude riolering vinden de boomwortels volop voeding en vocht in de rioleringsystemen. Dat betekent voor de gemeenten extra onderhoud, wortels frezen, spoelen en de schade herstellen. Een goed functionerend rioolsysteem is hard nodig om de gemeenten klimaatbestendiger te maken.

Overleg tussen de groenbeheerder en de rioleringswerker (rioleur) kan veel problemen en ergernis voorkomen bij de inrichting van de openbare ruimte. Samen kijken naar de juiste plaats voor de bomen en het riool, ook bij renovaties. 'Last hebben van elkaar' is dan niet nodig en ook maar betrekkelijk. We kunnen elkaar op de korte termijn misschien al heel goed helpen.

WATEROVERLAST

De wetenschap voorspelt meer hevige regenbuien en droge perioden. Dat is trouwens ook al merkbaar. Bomen en een goede riolering kunnen een grote bijdrage leveren aan een goede waterregulering. Veel gemeenten zijn dan ook al begonnen

met het inventariseren van plekken waar in de openbare ruimte risico's op overlast en schade kunnen ontstaan bij hevige neerslag.

De rioleur legt bijvoorbeeld gescheiden rioelstelsels aan, koppelt regenwater af en past plaatselijk de straat aan voor extra waterafvoer. Met een gescheiden riolering kan regenwater worden afgevoerd maar ook aangevoerd. In droge perioden kan schoonwaterriolering water aanvoeren naar bomen en groengebieden. Zo kan riolering de bomen helpen bij grote droogte.

MEER GROEN

De groenbeheerder kan meer groenvakken in een weg aanleggen om de afvoer van regenwater naar het riool te vertragen. Als bomen bestand zijn tegen waterberging in een korte periode, kunnen parkdelen en groengebieden het regenwater bij zeer hevige regenval tijdelijk bergen. Functioneren als een soort reservoir.

Bomen en rioleringen hebben we beide nodig in de openbare ruimte. Bomen in de stad: voor een mooie uitstraling, voor levering van zuurstof en gebruik van water tegen verdroging. Riolering: voor afvoer, berging en aanvoer van regenwater. Tijd dus voor meer samenwerking; elkaars krachten bundelen en benutten! →

Gresbuizen bij een huisaansluiting zijn kwetsbaar voor wortelgroei

Boom staat te dicht bij een trottoirkolk

Tekst: René Priem, groenbeheerder bij de gemeente Leidschendam-Voorburg

Buizen- en pijp aansluitingen

Boomwortels worden vaak als een bedreiging gezien voor het riool. In de praktijk zien we ook riolen die soms helemaal vol gegroeid zijn met wortels. Als een wortel eenmaal het riool binnen is gekomen, is dit voor hem een ideale voedingsbodem. Er is namelijk veel vocht, en er zijn voedingsstoffen en zuurstof. Allemaal zaken die een boomwortel nodig heeft om te groeien. Eigenlijk komen al deze ingrediënten in het riool in veel grotere hoeveelheden voor dan in de bodem.

We moeten ons hierbij wel realiseren dat boomwortels alleen een riool kunnen ingroeien als ze een ingang vinden. Een goed, nieuw riool, waarbij de onderlinge delen goed met elkaar zijn verbonden, zal over het algemeen geen toegang geven aan boomwortels.

Het is belangrijk om onderscheid te maken tussen het hoofdriool en de huis- en kolkaansluitingen. Een kolk is een afvoerput van regenwater in bijvoorbeeld een straat. Het hoofdriool ligt vaak op een diepte van 1,5 tot 3 meter. In de gemeente Leidschendam-Voorburg, waar de gemiddelde grondwaterstand ongeveer 1 meter onder maaiveld ligt, betekent dit dat het hoofdriool onder de grondwaterpiegel ligt. Dit is een plek waar geen boomwortels groeien.

PROBLEMEN MET PIJPAANSLUITINGEN

Problemen doen zich meestal voor bij, vooral oude, huis- en kolkaansluitingen. Deze liggen vaak veel ondieper en dus vaak boven de grondwaterpiegel. En ze werden vroeger in gres uitgevoerd, waarbij de pijpen onderling niet altijd goed aansloten. Gres is keramisch materiaal dat gemaakt is van een kleisoort die tegen hoge temperaturen bestand is. Het wordt gebakken bij 1150 tot 1350 °C, waarbij het versintert (de deeltjes aan elkaar kleven). Hierdoor wordt het materiaal ondoordringbaar voor de meeste vloeistoffen. Deze grespijpen hebben echter een veel kortere lengte dan de pvc-pijpen die nu gangbaar zijn. En iedere aansluiting van de ene pijp op de andere pijp is een mogelijke plaats waar boomwortels het riool in kunnen groeien.

LANGE BUIZEN

PVC-buizen zijn tegenwoordig in een lengte tot 6 meter te verkrijgen. Als de buizen, door middel van de manchetverbinding met daarin een rubberen ring, goed op elkaar worden aangesloten, zul je over het algemeen weinig last hebben van boomwortels die in de huisaansluiting van het riool groeien. Behalve in de huisaansluitingen kunnen boomwortels ook in een kolk of een kolkaansluiting groeien. Hiervoor geldt hetzelfde verhaal. Gebruik pijpen die zo lang mogelijk zijn en zorg voor goede verbindingen. Overigens worden gresbuizen tegenwoordig weer wel voor het hoofdriool gebruikt, zeker als het vuilwaterriool betreft, omdat gresbuizen beter bestand zijn tegen agressieve stoffen dan betonbuizen.

Hans Kaljee

BOMEN UIT DE BUURT HOUDEN

In de ontwerpfase van een bouwplan kunnen problemen met het ingroeien van boomwortels in huis- en kolkaansluitingen deels voorkomen worden door de bomen in de straat zo ver mogelijk van de huisaansluitingen, maar ook van de kolken, te planten. Voor lantaarnpalen wordt hier over het algemeen wel goed naar gekeken, door een afstand tussen boom en lantaarnpaal van minimaal 5 meter aan te houden. Bij huis- en kolkaansluitingen wordt hier vaak niet opgelet. Het beste is dus de gegevens van alle vakgebieden op één tekening te laten zien. Dus de plaatsing van de bomen, de locatie van de huis- en de kolkaansluitingen, en ook de locatie van de lantaarnpalen.

Vaak is het een heel gepuzzel om alles op de juiste plek te krijgen,

want als de kolk precies in het midden tussen twee bomen moet komen, staat hier vaak alweer een lantaarnpaal die de beste lichtopbrengst geeft midden tussen twee bomen. Ook bij het aanbrengen van boomgranulaat of bomenzand dient rekening gehouden te worden met de ligging van de huis- en kolkaansluitingen.

En als deze buizen toch het gebied van boomgranulaat/bomenzand moeten kruisen, zorg er dan voor dat in dit deel een hele buis ligt, zonder verbindingstukken. Dan is de kans op binnendringende wortels zo klein mogelijk.

Als ontwerpers, uitvoerders en groenbeheerders met al deze zaken rekening houden, zullen de problemen met wortels die het riool ingroeien over het algemeen wel meevallen. 🌱

Wortels volgen het riool

Jorian Eichholtz

ARBOR
BOOMSPECIALISTEN

- Is mijn boom wel veilig?"
- Gaat mijn boom dood?"
- Wat zijn mijn verantwoordelijkheden als boomeigenaar?"

Speciaal voor Bomennieuws lezers hebben wij een aanbieding om antwoord op o.a. deze vragen te krijgen.

Op vertoon van deze advertentie betaalt u nu *€ 50,- i.p.v. € 75,- voor een mondeling boomadvies bij u ter plaatse.

Ga voor meer info naar:
www.boomspecialist.nl/bomennieuws
Of bel: 0547-750900

*Geldig tot 30-09-2018 - Regio Twente

Arbor Boomspecialisten voor het behoud van (monumentale) bomen!

- Boomonderhoud
- Boomverplanting
- Boomverwijdering
- ETW-ers (European Treeworkers)
- ETT-ers (European Tree Technicians)
- Bomen op daken
- Bestrijding Eikenprocessierupsen
- Bliksem beveiliging in bomen
- Beëdigd boomtaxateurs
- Boomadvies
- VTA Boomcontrole
- Groeiplaatsverbetering

www.boomspecialist.nl

Utrechts Landschap brengt monumentale bomen in kaart

Binnen het Utrechts Landschap vindt op het ogenblik een allesomvattende inventarisatie plaats van hun bomenbestand. Naast een boomveiligheidscontrole van alle bomen is het ook een inventarisatie van de monumentale bomen. Zo ontstaat een goed beeld van de aanwezige monumentale bomen, hun staat en eventueel noodzakelijk onderhoud. De Bomenstichting heeft hiervoor haar bestanden uit het Landelijk Register van Monumentale Bomen beschikbaar gesteld.

Het Utrechts Landschap heeft in totaal vier boswachters, vier tuinbazen en nog zo'n twintig andere medewerkers die buiten werken. Joris Hellevoort werkt sinds 1991 voor het Utrechts Landschap. Begonnen als terreinmedewerker, kantoormedewerker en projectleider is hij nu al tien jaar werkzaam als boswachter. Hij inventariseert nu de monumentale bomen. De definitie van wat een monumentale boom is, interpreteren Hellevoort en zijn collega's ruim.

WOW, WAT EEN DING

Hellevoort begint al snel met zijn armen te zwaaien om te wijzen naar de bomen rond het hoofdkantoor van het

Zomereik op Landgoed Houtringe

Utrechts Landschap in De Bilt. 'Kijk, ik heb hier de allerhoogste es van Nederland staan. Die staat nog niet in het register van de Bomenstichting. Dat vind ik nou een monumentale boom. Hij stamt uit 1840 en is 40 meter hoog. Dat is een toppertje. En hierachter staan de tien hoogste haagbeuken van

ons land, 32 meter hoog. Dat vind ik wel monumentale bomen. Midden in het Wulperhorst te Zeist staat een eik, kaarsrecht, om en nabij de 40 meter hoog. Dat ding is zeker 200 jaar oud of meer. Geen mens die die boom ooit heeft aangemerkt als een monumentale boom. Maar als ik er langs loop, dan denk ik: wow, wat een ding. En die hoort echt op de monumentale bomenlijst van de Bomenstichting.'

NADER TECHNISCH ONDERZOEK Hellevoort kijkt meestal naar de bomen als een geheel, een bos, als 'een vlak'. Als er bij een monumentale boom een vermoeden is van een 'gebrek,' zoals veel rot in een stam, wordt er nader onderzoek gedaan. Zoiets gebeurt volgens Hellevoort alleen maar bij monumentale bomen op bijzondere plekken als in een park.

NIETS DOEN

'Mijn collega's zijn niet allemaal blij met een boom op de monumentale lijst. Ze willen graag de vrijheid houden om zelf te beslissen wat ze met een boom doen. Wij zeggen ook van 'leven en laten leven'. Soms heb je een monumentale boom in een bos en die ga ik dan niet extra verzorgen. Als hij doodgaat, gaat hij dood. Daar zit soms een spanningsveld. Dat mensen gaan roepen: die oude boom moet je in leven houden. Maar dat willen we dan toch zelf beslissen.'

'In sommige percelen grijpen we niet meer in. Een voorbeeld daarvan is het Landgoed Noordhout, bij Driebergen. Daar is het bosreservaat verdubbeld. Vorig jaar bestonden we 90 jaar. Toen zei ik: moeten we dat gebied niet uitbreiden, van 45 naar 90 hectare? En daar doen we niets meer, niets. Daar mag het bos helemaal zijn eigen gang gaan. Daar werken we in de andere bossen ook voor een deel naar toe. We hebben van de kleine 6000 hectare grond in totaal, nu ongeveer 3500 hectare bos.'

ADAM EN EVA

In het Amerongse Bos is onlangs een

grove den omgevallen. Hellevoort probeert jonge scheuten van de boom te vermeerderen. 'Het genetisch materiaal dat al zo oud is, probeer ik op die manier te behouden. Die hele oude grove den leeft straks dus nog voort. In de Amerongse Bovenpolder is een monumentale populier omgevallen. Het was de grootste van de provincie Utrecht, een bakenboom langs de rivier; daar hebben we ook materiaal van genomen.

Datzelfde ga ik doen met de zomereiken 'Adam en Eva' op Landgoed Stoutenburg. Daar ga ik eikels van verzamelen. Dan kun je later in de winkel van het Utrechts Landschap nakomelingen van Adam en Eva kopen. Bomen die waarschijnlijk afstammen uit de periode van de onthoofding van Johan van Oldenbarnevelt. Zoiets hoor je nog niet zo vaak.' Hellevoort wil graag een kas kopen om samen met vrijwilligers eikels te kweken. Hij zoekt daarvoor steun bij het bestuur van het Landschap en hoopt op een mooie donatie.

DONATIEBOMEN

Het Utrechts Landschap heeft nog een bijzondere lijst van bomen, de lijst met 'donatiebomen'. Geplant bij de geboorte van een kleinkind of ter nagedachtenis aan een overledene. Zo is de tulpenboom op het landgoed in De Bilt aangeplant voor een overleden collega. Deze boom is nog jong, maar moet van Hellevoort wel verzorgd blijven omdat hij is geplant met een bepaalde reden. 'Dat is een herdenkingsboom. Met name op onze landgoederen vind je dit soort herdenkingsbomen. Als zo'n boom is om-

gewaaid en ik moet daarvoor in de plaats een nieuwe planten, kunnen mensen die nieuwe aanplant financieel steunen. Daar betalen ze dan tussen de vijfhonderd à duizend euro voor. Er komt geen naambordje van de donateur bij die nieuwe boom. Zij krijgen een certificaat met de coördinaten.'

Een goede ontwikkeling vindt Hellevoort dat het Utrechts Landschap al tientallen jaren bezig is om de productiebossen, de monoculturen, om te vormen naar mooiere, natuurlijke bossen met meer diversiteit. 🌿

Jeroen Philippoza

Utrechts Landschap

De zomereiken Adam en Eva op Landgoed Stoutenburg behoren tot de dikste en oudste zomereiken van Nederland. Volgens de overlevering geplant ter nagedachtenis aan raadspensionaris Johan van Oldenbarnevelt.

Joris Hellevoort

23

Gerrit Visser

'Spechtenhotel' op Landgoed Beerschoten

Tekst: Wilbert Hetterscheid, directeur Nationaal Bomenmuseum Foto's: Nationaal Bomenmuseum

Van arboretum naar bomenmuseum

De geschiedenis van het Von Gimborn Arboretum

De collectie is te raadplegen via een internetdatabase: <http://collectie.gimbornarboretum.nl/Publiek/>.

DE INKTFABRIKANT MAX VON GIMBORN HEEFT IN 1924 EEN ARBORETUM GESTICHT ALS PRIVÉLANDGOED: HET VON GIMBORNARBORETUM. HIJ HEEFT LIEFHEBBERIJ IN NAALDBOMEN EN WINTERGROENE STRUIKEN. NA DE BEURSCRISIS IN 1929 PAST HIJ ZIJN PLANNEN AAN. IN DE LOOP DER TIJD VERANDERT HET ARBORETUM EEN AANTAL KEER VAN EIGENAAR OM UITEINDELIJK TE EINDIGEN IN HET NATIONAAL BOMENMUSEUM IN DOORN.

Nadat zijn poging om in Zevenaar een naaldbomencollectie aan te leggen door de zware kleigrond mislukt, koopt Von Gimborn in 1923 aan de Vossensteinsteege in Doorn op de rand van de zandige Utrechtse Heuvelrug een geschikter terrein van in totaal 47 hectare. Tuinarchitect Gerard Bleeker krijgt de opdracht een 'park tevens arboretum' in Engelse landschapstijl te ontwerpen met een landhuis, grasvelden, vijvers, doorkijkjes en slingerende paden. In 1929 verliest Von Gimborn veel geld in de Wall Street Crash en verpacht hij land, zodat er nog maar 23 hectare overblijft van het oorspronkelijke plan. Ook komt er geen landhuis, maar plant hij wel een enorme collectie bomen en struiken aan.

In 1966, twee jaar nadat Von Gimborn op 92-jarige leeftijd is overleden, verkoopt zijn weduwe het arboretum aan de Universiteit Utrecht met de voorwaarde, dat het als 'Arboretum met een zeer speciaal karakter' in stand zal worden gehouden onder de naam Von Gimborn Arboretum (VGA).

NATIONALE PLANTEN COLLECTIE

Direct na de verwerving wordt de bomencollectie door de universiteit met een aantal loofhoutsoorten uitgebreid. In 1971 wordt nog een aangrenzend terrein van 4 hectare in eigendom verworven, waarop zich nu de kwekerij bevindt. Sinds 1977 wordt op wetenschappelijke basis gewerkt aan de invulling van de onderdelen van de Nationale Planten Collectie waardoor een wezenlijke bijdrage wordt geleverd aan de instandhouding van bedreigde soorten.

Na het besluit van de universiteit om het arboretum af te stoten, is de Stichting Von Gimborn Arboretum opgericht. Een particulier initiatief met als doel het arboretum voort te zetten en te verbeteren. Dit wordt mogelijk als de stichting het arboretum in 2009 overneemt. Het wordt de taak van de stichting het arboretum verder te ontwikkelen in de geest van de grondlegger, Max von Gimborn, door de verzameling exotische bomen en struiken te bewaren en uit te breiden, wetenschappelijk onderzoek te verrichten en zich in te zetten voor de maatschappij met educatie voor jeugd en volwassenen.

NATIONAAL BOMENMUSEUM GIMBORN

In 2017 wordt de status 'Geregistreerd Museum' verkregen. Hiermee is de weg vrijgemaakt om het gehele arboretum, plus faciliteiten, als een museum te afficheren. De naam Nationaal Bomenmuseum Gimborn is vanaf die tijd de officiële naam. Het arboretumgedeelte heeft inmiddels een oppervlakte van ongeveer 27 hectare en is daarmee het grootste arboretum van Nederland. Door het terrein loopt een uitgebreid stelsel van slingerend vormgegeven vijvers en waterlopen (ongeveer 1,5 kilometer lang), die tezamen één verbindend geheel vormen. De totale lengte aan (deels verharde) paden is ongeveer 3 kilometer.

De verzameling bestaat uit ongeveer 3200 geregistreerde (internetdatabase) levende 'museumstukken', waarvan 1400 botanische soorten en 1800 cultivars, waardoor het een van de grootste collecties op het Europese vasteland vormt. Het aantal individuele bomen en struiken bedraagt ongeveer 10.000. Belangrijke collectieonderdelen zijn de families van de esdoorns (Aceraceae), berken (Betulaceae), heide met specialisatie Rhododendron (Ericaceae), olijfverwanten (Oleaceae), kardinaalsmuts (Euonymus), goudenregen (Laburnum) en de naaldbomen.

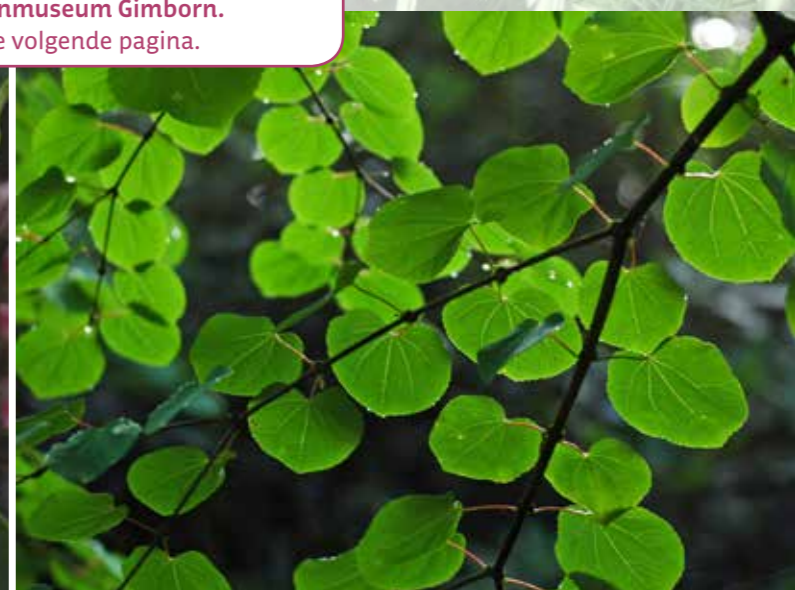
BOOMHUT VAN MAX

Het NBG is een vrijwilligersorganisatie met twee mensen in dienst, een bestuur en ongeveer vijftientacht vrijwilligers. Voor het educatieve karakter is een kennisroute aangelegd met laagdrempelige teksten over biologische weetjes van de afgelopen vijftientig jaar. Voor kinderen zijn twee ontdekkingstochten ontworpen, waarin spelenderwijs de rol van bomen in onze omgeving wordt verteld. Er is ook een route gewijd aan de grote stappen in veertien miljard jaar ontwikkeling, van Big Bang tot heden. Centraal in de routes staat de Boomhut van Max, waarin opdrachten kunnen worden gedaan en met microscopen kan worden gekeken naar gevonden beestjes en bladeren.

WANDELEN

In het arboretum is het heerlijk wandelen. Door de grote afwisseling van biotopen en een schat aan boom- en struiksoorten. In het najaar is het een paddenstoelenparadijs en ook talrijke diersoorten voelen zich er thuis: kruisbekken zijn volop aanwezig vanwege de vele sparren met hun zaaddragende kegels en in het water zitten modderkruipers. 🍄

De donateursdag op 15 september is dit jaar in het Nationaal Bomenmuseum Gimborn. Meer info op de volgende pagina.

DONATEURSDAG

15 SEPTEMBER 2018

NATIONAAL BOMENMUSEUM
GIMBORN

Dit jaar gaan we naar het Nationaal Bomenmuseum Gimborn, voorheen het Von Gimborn Arboretum in Doorn. Voor de geschiedenis en beplanting, zie het artikel op pagina 24. Zoals gebruikelijk zullen we onder deskundige leiding twee wandelingen maken in verschillende delen van het landgoed.

Programma

- 10.15 Ontvangst in het Arboretum
- 10.30 Inleiding over het Bomenmuseum door Wilbert Hettterscheid
- 11.00 Wandeling
- 12.30 Lunch
- 13.30 Wandeling
- 16.00 Einde

Datum zaterdag 15 september 2018

Adres Velperengh 13, 3941 BZ Doorn

Kosten deelname € 15,-.

Aanmelden vóór 5 september a.s. via e-mail: info@bomenstichting.nl, tel. 020-3306008 of een kaartje. Er zijn 70 plaatsen beschikbaar!

Wijze van betaling IBAN NL51INGB0002108755 t.n.v. Bomenstichting o.v.v. donateursdag 2018.

Rond 10 september krijgt u een bevestiging en nadere gegevens.

MEDEDELINGEN

AVG

Vanaf 25 mei 2018 is de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) van toepassing. Op de website is een notitie geplaatst hoe wij de persoonlijke gegevens van onze donateurs, beheerderabonnees, adverteerders en vrijwilligers beheren en bewaren. Natuurlijk kunnen wij u deze informatie ook op papier verschaffen. We gaan ervan uit dat iedereen die Bomennieuws ontvangt instemt met het gebruik van de aangeleverde gegevens voor toezending van het tijdschrift, brieven e.d.

SAMENSTELLING BESTUUR

We hebben afscheid genomen van Leen van der Sar als voorzitter van het bestuur. Hij was de eerste voorzitter na de doorstart in 2012 en heeft de Bomenstichting drie jaar geleid. We zijn hem erkentelijk voor zijn wijze raad en inzet. Hans Borren is onze interim-voorzitter.

BOMENNIEUWS DIGITAAL

Vanaf nu kunt u Bomennieuws digitaal ontvangen (in pdf). Stuur ons een e-mail als u dit wilt. En als u de digitale nieuwsbrief wilt ontvangen die we enkele keren per jaar versturen, laat het ons weten.

Hoedeuyeh van Kampen

DIERCKXLEZING

Treurbomen - een speling van moeder natuur

De 23e Dierckxlezing belooft interessant te worden. Sinds enkele jaren kent ons land weer een nieuw arboretum. Op het Landgoed Tenaxx in Wedde (Oost-Groningen) beheert Wouter Oudemans een unieke verzameling treursoorten uit alle windstreken. Waarom heeft hij daar al die treursoorten geplant? En waarom treuren treurbomen eigenlijk? Is het misschien een afwijking? Oudemans zal ingaan op deze vragen en op zijn gedachten achter zijn arboretum.

Datum woensdag 14 november 2018, aanvang 19.30 uur.

Plaats In de Driehoek, zaal Gertrudiskapel, Willemsplantsoen 1c, 3511 LA Utrecht.

Aanmelden vóór 5 november via e-mail: info@bomenstichting.nl, tel. 020-3306008 of een kaartje. De toegang is gratis.

Gerri-Jan van Prooijen

PROTOCOL POPULIEREN

Het vorig jaar opgestelde populierenprotocol staat (eindelijk) op de website. Evenals het artikel Populieren en takbreuk, dat in het winternummer van Bomennieuws heeft gestaan.

NOTITIE GROOTSCHALIGE KAP

Vorig jaar heeft het bestuur op verzoek van de Bomenstichting Den Haag onderzocht of de subsidie op biomassa (SDE+ regeling) leidt tot kap van bomen en bossen. De conclusie is dat de subsidieregeling geen motief is om tot kap over te gaan. Als er in Nederland op grote schaal bomen worden gekapt, gebeurt dat vanwege dunning, omvorming van bossen, onderhoud van (weg)beplantingen etc. De notitie is te vinden op de website.

Colofon
43e jaargang, zomer 2018
Verschijnt 2x per jaar, oplage 2900 stuks

Redactie Jorian Eichholtz, Hanna Hirsch, Henriette Lautenbach, Anja Koning
Hoofdredacteur Corine van Dun
Vormgever Jet Westbroek, www.jetwestbroek.nl
Aan dit nummer werkten mee Otto Brinkkemper, Simen Brunia, Lotte Dijkstra, Wilbert Hettterscheid, Dian Jansen, Anneke de Jong, Hans Kerstens, Edwin Koot, Rinny Kooi, Natascha Lensvelt, Isabel van Lent, René Priem, Gerdy Verschuure, Frank Warendorf en Maarten Windemuller

Overname van artikelen en berichten na overleg met de redactie.

Redactieadres Bomenstichting
Uiterwaardenstraat 308, 1079 DB Amsterdam
Telefoon 020-3306008
E-mail info@bomenstichting.nl
Website www.bomenstichting.nl
ING-bank IBAN NL51INGB0002108755
Drukker Gianotten Printed Media, Tilburg
Papier Circle gerecyceeld hv silk mc wit 115 gr

De Bomenstichting heeft tot doel de zorg en aandacht voor de bomen in de stad en op het platteland te bevorderen. Zij doet dit sinds 1970.

Al vanaf € 30 bent u een jaar lang donateur van de Bomenstichting. Studenten krijgen 50% korting.

Beschermvrouwe
Hare Koninklijke Hoogheid
Prinses Beatrix der Nederlanden

DE TROETELEIK VAN ULVENHOUT

Tot nu toe heeft het overleg met Rijkswaterstaat nog niet geleid tot behoud van de Annevilleboom. We houden u op de hoogte.

STEUN DE BOMENSTICHTING

Allereerst willen we allen bedanken die de Bomenstichting financieel steunen! Zonder hen kunnen we ons niet inzetten voor het behoud van bomen. Er komen ook steeds weer nieuwe donateurs bij, van harte welkom! Toch hopen we dat de financiële armslag zal groeien. Om ons nog meer te kunnen inzetten. Daarom zoeken we nieuwe donateurs.

WORD DONATEUR

Donateurs Greet en Kees Kemper uit Sleeuwijk vertellen waarom: 'Toen wij 22 jaar geleden naar Sleeuwijk verhuisden, zijn we, boomfanaten als we zijn, donateur geworden van de Bomenstichting. Daar kun je altijd terecht met vragen! Ze geven veel informatie over bomen en hun leefomgeving o.a. in Bomennieuws. Bij de donateursdagen ontmoeten wij altijd veel andere geïnteresseerden, waarmee we van gedachten kunnen wisselen.'

De plek in Sleeuwijk voelde meteen goed. Ook vanwege de grote oude bomen in de tuin en omgeving. Maar helaas moeten er soms ook grote bomen verwijderd worden omdat ze elkaar in de weg staan. Zo ook bij ons in 2013; het ging om 2 abelen die de lindeboom verdrongen. De lindeboom staat nu na 5 jaar te genieten van de ruimte. De natuur ruimt ook soms zelf op. Op 18 januari 2018 ging de oude kerngezonde hemelboom om door de storm. Tijd voor een nieuwe boom.'

PERIODIEKE SCHENKING

U kunt de Bomenstichting structureel steunen met een periodieke schenking. Daarmee legt u vast dat u gedurende minimaal 5 jaar een vast bedrag schenkt. Hierdoor geeft u de Bomenstichting zekerheid voor de toekomst én worden uw giften volledig aftrekbaar van de belasting.

NALATENSCHAP

Bescherming van bomen en inzet voor een boomrijke leefomgeving is ook de komende jaren nog hard nodig. U kunt het werk van de Bomenstichting ook in de toekomst steunen door de stichting op te nemen in uw testament. Natuurlijk hopen we dat u zelf nog jaren van de bomen kunt genieten! Indien gewenst kunt u zelf bepalen waaraan uw nalatenschap moet worden besteed. De verkrijging uit erfstelling of legaat door de Bomenstichting kan geheel vrij van erfbelasting worden ontvangen vanwege de ANBI-status. Voor meer informatie kunt u contact met ons opnemen.

De Nobelprijs voor de Vrede is op 10 december 2017 uitgereikt aan ICAN, The International Campaign to Abolish Nuclear Weapons. Deze organisatie vraagt wereldwijd aandacht voor de rampzalige gevolgen van het gebruik van kernwapens. ICAN spant zich in voor een internationaal verdrag om dergelijke wapens te verbieden.

Vredesboom voor het Vredespaleis

Ter gelegenheid van de uitreiking van deze nobelprijs aan ICAN heeft een zusterorganisatie, de Green Legacy Hiroshima (GLH), bij het Vredespaleis in Den Haag een bijzondere boom geplant, een Vredesboom. De GLH plant wereldwijd vredesbomen: het betreffen nakomelingen van bomen die de atoomaanval op Hiroshima hebben overleefd. Zij worden geplant met de boodschap de verspreiding en het gebruik van kernwapens tegen te gaan. In 2011 zijn de vrijwilligers van GLH met deze campagne in Hiroshima gestart. Met de wereldwijde aanplant van deze 'Vredesbomen' hoopt GLH dat veel mensen en organisaties zich aansluiten en actieve ambassadeurs van de boodschap worden. Op dit moment is dat het geval in ongeveer dertig landen. Zo heeft Ban Ki-moon, de vroegere secretaris-generaal van de VN,

Kakiboom met vruchten

Arboretum Wespelaar,
Koën Camébeke

Petra Somtus

Van Vugt, kaschef van de Leidse Hortus (rechts) overhandigt de Vredesboom aan Van Eendenburg, hovenier Vredespaleis (links)

op 3 oktober 2016 een Japanse notenboom (*Ginkgo biloba*) aangeplant in het Ariana Park bij het Europese hoofdkwartier van de VN in Genève.

In april van vorig jaar zijn op initiatief van Shuhei Nishiyama, een Japanse student in Leiden en bekend met de activiteiten van GLH, ongeveer vijftig zaden van vier verschillende soorten bomen vanuit Hiroshima naar Leiden overgekomen. Rogier van Vugt, de kaschef van de Leidse Hortus, heeft de zorg voor de zaden op zich genomen. In een kas zijn de zaden in potjes te kiemen gelegd. Het ontkiemen verliep goed en de jonge plantjes groeien snel. Ondertussen werd uitgekeken naar een goede locatie voor een Vredesboom.

Op 8 december 2017, twee dagen voor het uitreiken van de Nobelprijs in Oslo, is in Den Haag een kakiboom (*Diospyros kaki*), als potplant, overgedragen aan Dolf van Eendenburg, de hovenier van het Vredespaleis. De boom zal in de tuin bij het paleis geplant worden. 🌱